

ULUSLARARASI
KADIN VE HUKUK SEMPOZYUMU

TÜRKİYE
BAROLAR BİRLİĞİ

GAZİ ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ

KADIN VE HUKUK

TÜRK MEDENİ KANUNU ÇERÇEVESİNDE EVLİ KADININ SOYADI VE FARKLI ÜLKE UYGULAMALARI

Prof. Dr. Seldağ GÜNEŞ PESCHKE[□]
Arş. Gör. Burcu Bahar ÇATALOĞLU[□]

Hukukumuzda, kadının soyadına ilişkin düzenlemeler Türk Medeni Kanunu'nda yer almaktadır. 743 sayılı eski Türk Medeni Kanunu'nun 153. maddesinde yer alan "*Karı, kocasının aile ismini taşır.*" düzenlemesi 1997 yılında değiştirilmiş ve kadının isteği halinde kocasının soyadı önünde kendi ailesinden gelen soyadını da kullanabileceği hükme bağlanmıştır. 2002 yılında yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu'nun 187. maddesinde de bu düzenleme korunmuştur. Mevcut düzenlemeye göre, evlilik birliği içinde erkek, evlilikten önceki soyadını kullanmaya devam ederken; TMK bu hakkı kadına tanımamıştır. Bu durum, Anayasa'da yer alan eşitlik ilkesine aykırılık teşkil etmektedir.

Bu konuyla ilgili AİHM önünde görülen ilk dava, 2004 yılında sonuçlanan Ünal Tekeli v. Türkiye davasıdır. İlerleyen süreçte AİHM önüne bu konuda başka davalar da gelmiştir. Ülkemizde bireysel başvuru yolunun kabul edilmesinden sonra Anayasa Mahkemesi'nde de evli kadının soyadı konusunda davalar görülmüştür. Bu davalarda, kadınların evlilik birliği içinde sadece kendi soyadlarını kullanma yönündeki talepleri, Türkiye'nin de taraf olduğu Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Kadınlara Yönelik Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesine Dair Birleşmiş Milletler Sözleşmesi (CEDAW) uyarınca haklı bulunmuştur. Nihayet 30 Eylül 2015 tarihli Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararıyla Yargıtay da bu yöndeki içtihadını değiştirmiş ve evli kadının evlilik birliği içinde yalnızca kendi (aileden gelen) soyadını kullanmasının bir insan hakkı olduğuna; bu hakkın cinsiyete dayalı bir ayırım olmaksızın kadın ve erkek arasında eşit şekilde uygulanması gerektiğine karar vermiştir. Ancak TMK m. 187'de halen bir değişiklik yapılmadığı için, bu hak ancak dava yoluyla mümkün olabilmektedir.

Oysaki birçok ülkede, kadına genellikle evlilik öncesi soyadını kullanma hakkı verilmiştir. Kadının evlilik soyadı konusunda çeşitli ülkelerde farklı ve bazen benzer hukuki düzenlemeler bulunmaktadır. Bu sunumda evli kadının soyadı, farklı ülke uygulamalarından örneklerle ele alınacak ve değerlendirilecektir.